

CHÙA VIỆT NAM*

HẠNH CHI

118 ngôi chùa trong cả nước đã được trình bày trong sách “*Chùa Việt Nam*”; đặc biệt thêm hai dạng chùa mới ít thấy xuất hiện là chùa miền núi và chùa miền hải đảo.

Kính mừng Đại lễ ngàn năm Thăng Long - Hà Nội và Hội nghị thượng đỉnh Phật giáo thế giới lần thứ 6 tổ chức tại Việt Nam, Nhà xuất bản Thế giới vừa phát hành cuốn *Chùa Việt Nam* của các tác giả: Hà Văn Tấn, Nguyễn Văn Kỵ, Phạm Ngọc Long do Lê Văn Lan và Nguyễn Duy Chiếm biên tập. Chỉ trong một năm sau lần in thứ ba, sách đã được tái bản lần thứ tư với nhiều chỉnh lý bổ sung, khổ sách 22 cm x 26 cm, dày 536 trang với trên 1.000 bức ảnh, bản vẽ, bản đồ.

Điểm nổi bật của lần xuất bản này là chùa trong cả nước đã được phủ kín trong cuốn sách, đặc biệt thêm hai dạng chùa mới ít thấy xuất hiện là: chùa miền núi và chùa miền hải đảo.

Những ngôi chùa cổ nhất ở Việt Nam đã xuất hiện ở những thế kỷ đầu Công nguyên - hai nghìn năm trước. Chùa là trung tâm tâm linh của cộng đồng làng xã Việt Nam, nơi hội tụ những sinh hoạt văn hóa lễ

hội ở các vùng miền đất nước, đồng thời cũng là nơi kết tinh các giá trị kiến trúc nghệ thuật dân gian. Qua lịch sử, ta thấy rõ ở mỗi thời kỳ, các ngôi chùa, ngọn tháp đều có một kiểu dáng riêng biệt. Bao giờ cái truyền thống cũng gắn liền với cái cách tân. Ngoài chùa của người Kinh, còn có chùa của một số dân tộc anh em khác ở Việt Nam, như chùa của người Mường làm bằng tranh tre đơn giản, chùa của người Khơ-me được xây dựng đẹp với bộ mái mang ảnh hưởng của chùa Campuchia và Thái Lan. Chùa của người Hoa cũng có sắc thái kiến trúc riêng.

Phần mở đầu sách là bài dẫn luận nghiên cứu công phu của Giáo sư Hà Văn Tấn giúp cho người đọc có thể nắm bắt toàn cảnh các ngôi chùa Việt Nam qua các thời kỳ lịch sử, và trong đời sống văn hóa dân tộc. Tác giả đã làm rõ những đặc điểm Phật giáo và văn hóa tâm linh của dân tộc được thể hiện ở các ngôi chùa Việt Nam. GS. Hà Văn Tấn viết: “*Khảo sát những ngôi chùa đó, chúng ta không những thấy được đặc điểm của Phật giáo Việt Nam, đặc điểm của tôn giáo và tín ngưỡng Việt Nam mà còn giúp chúng ta hiểu được một mặt quan trọng của lịch sử văn hóa và tư tưởng Việt Nam*”.

* *Chùa Việt Nam*. Hà Văn Tấn - Nguyễn Văn Kỵ - Phạm Ngọc Long. Nxb Khoa học xã hội, in lần thứ nhất (song ngữ Anh - Việt), 1992; In lần thứ hai: Nxb Thế giới, 2008 (tiếng Anh, có chỉnh lý bổ sung); In lần thứ ba: Nxb Thế giới, 2009 (tiếng Việt có chỉnh lý bổ sung), khổ 22 cm x 26 cm, 536 trang.

Phần tiếp theo, các tác giả đưa bạn đọc đến với 118 ngôi chùa tiêu biểu trên khắp mọi miền đất nước qua các thời kỳ: Từ đầu công nguyên, nhà Đinh, nhà Lê, nhà Lý, nhà Trần, nhà Nguyễn đến những ngôi chùa mới phục dựng gần đây như chùa Non (Hà Nội), chùa đang trong giai đoạn hoàn thiện như chùa Bái Đính (Ninh Bình), chùa Thanh Long (Bình Phước)... Các chùa được sắp xếp từ sớm đến muộn, từ Bắc vào Nam. Mỗi ngôi chùa đều có bài và ảnh về lịch sử hình thành, phát triển, kiến trúc, cảnh quan, nội thất, tượng Phật, đồ thờ...

Với trên 1.000 bức ảnh nghệ thuật rất đẹp của các tác giả: Nguyễn Văn Kỵ, Phạm Ngọc Long, với sự cộng tác của các tác giả khác, đặc biệt là ảnh của Đại đức Thích Minh Hiền, trụ trì chùa Hương Tích, Hà Nội, đưa bạn đọc đến những “ngôi chùa đang sống thật sự giữa các cộng đồng làng xã Việt Nam”.

Mở đầu sách là chùa Dâu, thuộc huyện Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh. Đất này xưa kia gọi là Luy Lâu. Đó là trung tâm cổ xưa nhất của Phật giáo Việt Nam. Rồi đến những chùa cổ ở phía Bắc sông Đuống (Bắc Ninh): chùa Tiêu Sơn, chùa Phật Tích, chùa Dạm. Chùa cổ ở Đại La (Hà Nội): chùa Trấn Quốc, chùa Kiến Sơ, chùa Một Cột, chùa Kim Liên, chùa Lý Quốc Sư, chùa Tảo Sách... Ở vùng Tây Bắc, tỉnh Hòa Bình có chùa Thông thuộc huyện Kim Bôi, được xây dựng từ đời Trần. Chùa Khánh ở huyện Cao Phong của người Mường không thờ Phật mà thờ đá. Đó là những tảng đá thiêng, tự nhiên, hình giống người, được cuốn vải đỏ để hở đầu mà theo đồng bào thì đó là Ngọc Hoàng, vợ ông và hai con gái của ông bà được đặt lên những chiếc ngai thờ. Tỉnh Sơn La có chùa Chiền Viện ở huyện Mộc Châu, được xây dựng từ thế kỷ

XVIII, bị đổ nát năm 1947. Ở đây có nhiều tượng Phật và mang phong cách tượng Lào. Chùa ở miền Trung có chùa Thiên Mụ, chùa Từ Đàm (ở Huế). Chùa ở Tây Nguyên, chùa ở đảo Lý Sơn, đảo Phú Quốc, chùa Việt, chùa Hoa ở thành phố Hồ Chí Minh, chùa Khơ-me ở Nam bộ... Mỗi chùa đều có một sắc thái riêng. *Phật giáo Việt Nam có lúc thịnh lúc suy, nhưng cho đến nay ngôi chùa vẫn có một vị trí quan trọng trong hoạt động văn hóa của người Việt Nam.*

Trong sách còn có một số bản vẽ mặt cắt, mặt bằng một số chùa của các học giả Louis Bezacier, Trần Huy Bá... và bản vẽ vị trí cơ bản của tượng Phật trong chùa cổ Bắc bộ. Sơ đồ bài trí tượng thờ tại chính điện chùa cổ ở Bắc bộ, chùa Thiên Mụ ở thành phố Huế, chùa Giác Lâm ở thành phố Hồ Chí Minh.

Phần cuối cung cấp cho bạn đọc một danh sách để dễ dàng tra cứu 730 ngôi chùa được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch công nhận *Di tích Lịch sử Văn hóa* (tính đến ngày 31 tháng 12 năm 2009).

Nhận xét về công trình này TS. Nguyễn Việt (Trung tâm Tiền sử Đông Nam Á) viết: “Cuốn sách Chùa Việt Nam mang lại cho người đọc nhiều tư liệu và thông tin có giá trị để hiểu rõ hơn về tâm hồn nghệ thuật kiến trúc tôn giáo đa dạng của các dân tộc trong bề dày lịch sử dân tộc. Cuốn sách “*Chùa Việt Nam*” ở lần tái bản thứ tư này đã tạo ra một công trình đồ sộ về Phật giáo và kiến trúc Phật giáo Việt Nam, với hơn 500 trang in và hàng ngàn ảnh chất lượng cao”¹.

¹ Quý khách mua sách có thể liên hệ với ông Nguyễn Văn Kỵ, Số 8A, ngách 17, ngõ 378, Đường Lê Duẩn, Hà Nội. ĐT: 04.38521820. M: 0903265331. Email: nguyenvanku@gmail.com.